

PLA DE FORMACIÓ DEL VOLUNTARIAT DE CATALUNYA

INSTITUT CATALÀ DEL VOLUNTARIAT

Amb el Pla de formació del voluntariat de Catalunya, l'Institut Català del Voluntariat vol generar un impuls i un reconeixement a la formació dels voluntaris, homologant cursos, reconeixent escoles i estructurant diferents nivells de formació, per tal de facilitar l'accés a la formació a les persones voluntàries de qualsevol àmbit d'intervenció.

El voluntariat és una realitat en contínua evolució que avui està entrant en un procés de consolidació, tant pel que fa a l'estabilitat de les entitats de voluntariat com pel que fa al reconeixement social de què comença a gaudir. Aquesta nova etapa, que provoca, entre altres, un augment quantitatiu en el nombre de persones voluntàries, fa plantejar la necessitat de garantir per al voluntariat la qualitat en la seva acció a partir del ple reconeixement de la formació dels voluntaris.

Ser voluntari no demana només bona predisposició sinó que cal fer una bona tasca. Ens cal, doncs, tenir la preparació adient per fer aquest servei de qualitat. És cert que, amb uns mínims requisits, tothom pot ser voluntari, però també s'ha de dir que tot voluntari ha de formar-se per realitzar el seu servei amb el màxim d'eficàcia i de qualitat, tant amb una capacitació inicial com amb un procés de formació permanent.

El nostre país té una llarga tradició d'organitzacions de voluntariat, la qual cosa ha facilitat que, al llarg de la seva història, les entitats mateixes s'hagin esforçat a facilitar la formació per als seus propis equips de voluntaris.

El creixement experimentat en el món del voluntariat en els darrers anys ha anat acompanyat d'una important millora qualitativa com a conseqüència de l'esforç formatiu de moltes organitzacions de voluntaris del nostre país. Moltes d'aquestes entitats han anat creant escoles especialitzades de formació de voluntaris amb programes que abasten gairebé la totalitat de necessitats en els diferents àmbits i nivells de l'acció voluntària.

Tanmateix, atesa l'amplitud del moviment voluntari, tant pel que fa a quantitat d'entitats com a diversitat d'àmbits d'actuació, aquest esforç per dotar l'acció voluntària d'una base formativa més gran s'ha desenvolupat de manera desigual, sense reconeixement administratiu en la majoria dels casos, i amb una acusada mancança d'un marc comú de referència respecte a la realitat total del voluntariat.

El voluntari, en la mesura que és una persona que

transmet, que comparteix, que ajuda, sempre sol tenir present una dimensió educativa en la seva relació. I això exigeix un aprenentatge i un esforç continu per fer millor la tasca, per garantir un servei amb el màxim de qualitat humana i tècnica, i per aprofundir el sentit i valor de la seva opció personal de voluntariat. Cada model de voluntariat, segons els àmbits i els nivells d'intervenció, reclama un o altre tipus de capacitació o aprenentatge, que cal entendre com un procés de formació permanent, el qual es basa sobretot en la voluntat constant d'actualitzar els coneixements, cercar noves vies, avançar sobre les experiències. Aquesta formació permanent pot ser feta en diferents marcs: formació informal, formació interna, formació externa.

A més, la dinàmica de creixement i consolidació del món del voluntariat, com també la major presència pública en àmbits diversos, requereix una formació sobre voluntariat dels agents socials que, en molts casos, han d'actuar coordinadament amb voluntaris o han d'intervenir en la seva gestió i àdhuc formació.

La Llei 25/1991, per la qual el Parlament de Catalunya va crear l'Institut Català del Voluntariat, assenyala com una de les funcions d'aquest organisme autònom «la promoció de la formació dels voluntaris per mitjà dels cursos necessaris en cada modalitat» (art. 5.b.). L'Institut Català del Voluntariat té com a missió la promoció del voluntariat, tant en el seu foment com en la seva dimensió qualitativa. Per això, en la línia de planificar un creixement homogeni i global del voluntariat, pretén facilitar l'accés a la formació per part de les persones voluntàries de qualsevol dels diversos àmbits que el componen.

Per tal de planificar els nivells de formació de voluntaris i donar reconeixement i homologació als diferents cursos, es va crear el Pla de formació del voluntariat de Catalunya (Ordre de 2 de juny de 1994, DOGC núm. 1911, del 20-6-94), el qual pretén generar un impuls i un reconeixement administratiu a la formació de voluntaris.

Atesa la llarga experiència de formació acumulada per moltes entitats i escoles de formació de voluntaris, i per un principi de respecte i promoció del món associatiu, el Pla de formació del voluntariat de Catalunya (PFVC) pretén impulsar la consolidació de les estructures de formació des de la mateixa realitat associativa i de voluntariat.

L'homologació d'aquests nivells de formació de voluntaris representa per part de la Generalitat de Catalunya l'establiment dels cursos amb llurs continguts i característiques pròpies, com també el reconeixement d'escoles amb capacitat docent per a cadascun dels cursos. L'Institut Català del Voluntariat expedirà els diplomes dels cursos a proposta de les escoles.

Aquesta disposició no afecta les referents a formació de voluntaris que, en els diferents àmbits, estiguin, actualment o en el futur, regulades a través de les normatives promulgades pels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya.

ELS CRITERIS MÉS IMPORTANTS

La veritable formació dels voluntaris tradicionalment ha estat la que es produeix en el procés quotidià de preparació, intervenció, avaluació, seguiment... en la transmissió informal i dia a dia de les habilitats, tècniques, etc. Els cursos s'han d'entendre com un moment -sens dubte necessari- de formalització o institucionalització d'aquesta formació. Però sempre dins un procés formatiu permanent més ampli, que és el que porta el voluntari a fer el curs i alhora permet rendibilitzar l'esforç formatiu i que aquest reverteixi en l'entitat, en el conjunt d'altres voluntaris i, en definitiva, en una millora qualitativa de la tasca. La formació dels voluntaris sempre ha estat i ha de continuar sent, sobretot, responsabilitat de l'entitat.

Precisament per això, no s'estableix obligatorietat sobre cap dels cursos, sinó que es conceben com una possibilitat, tot i que cada entitat pot recomanar als seus voluntaris de fer un curs concret. Constatem, a més, que existeix una tipologia d'entitats que veuen clara la necessitat de cursos de formació per fer un servei de qualitat al costat d'altres tipus d'entitats que no tenen per hàbit accedir a formació externa.

És recomanable que tota entitat de voluntariat, independentment de quines siguin les seves dimensions i característiques, disposi d'un pla de formació dels seus propis voluntaris. Aquest pla ha de permetre una millor aproximació a les finalitats de l'entitat, per mitjà de la formació inicial i permanent dels voluntaris, alhora que ha de facilitar la satisfacció d'aquests pel fet de tenir els elements

i la capacitat per fer correctament la seva tasca.

El PFVC vol garantir la riquesa que suposa tenir un teixit associatiu divers i plural, però alhora, perquè això doni fruit cal promoure el coneixement mutu entre tota la realitat associativa i de voluntariat i, especialment en cada àmbit d'intervenció. Cal facilitar el diàleg interassociatiu, evitar la duplicació innecessària, la reiteració d'esforços, i infondre un esperit cooperador i federatiu, que permeti avançar comunament i des de la diversitat cap a les fites que ens marquem.

Vista la llarga experiència acumulada per moltes entitats i escoles de formació de voluntaris, i atès el principi de respecte i promoció del món associatiu, s'ha volgut que aquests nivells de formació siguin impartits per les mateixes entitats de voluntaris i escoles, tot actuant-hi en col·laboració.

El PFVC no pretén establir una xarxa de cursos que responguin a un model quadriculat de cursos anàlegs per a cada àmbit. Els cursos han de respondre a necessitats reals de cada tipus d'intervenció. I malgrat que es pretengui que els cursos s'estabilitzin i esdevinguin un punt de referència, cal vetllar perquè es vagin contínuament adequant a les noves necessitats.

Tot disseny de cursos per a voluntaris ha de tenir present que sovint el voluntari no disposa de gaire temps per a formar-se, i que cal vèncer la poca habitud de formació. Per tant, no s'hauria de sobredimensionar la formació en relació amb la intervenció directa.

Els alumnes que participen satisfactòriament en un curs reben un diploma expedit per l'Institut Català del Voluntariat a proposta de l'escola corresponent. Aquest diploma no pretén ser més que la certificació que s'ha realitzat el curs, en la línia de prestigiar la formació dels voluntaris davant de tots els agents implicats i de la societat en general. Alhora és un reconeixement que prové de l'Administració per mitjà d'un pla estructurat de formació, fet que posa més de relleu la consideració que va prenent el paper que assumeixen els voluntaris a la nostra societat. En aquesta línia, la formació ha d'esdevenir un puntal en la imatge que es té socialment del voluntariat, a fi que acció voluntària i qualitat vagin sempre lligats.

OBJECTIUS DEL PFVC

- Facilitar l'accés a la formació per part dels voluntaris de qualsevol dels diversos àmbits que componen el voluntariat.

Establir una proposta formativa coherent que abasti, com a oferta, tots els voluntaris de Catalunya: que

s'hi sentin afectades totes les entitats de voluntariat (grans, petites, associacions, fundacions...) en qualsevol dels seus àmbits d'intervenció (social, cultural, ambiental, cooperació internacional, comunitari), tots els perfils de voluntaris (gent jove, gran, amb més o menys disponibilitat, amb més o menys preparació prèvia), en qualsevol nivell d'intervenció (iniciació, intervenció de base, direcció), de tot el territori de Catalunya.

- Promoure la formació del voluntariat des de les associacions i entitats mateixes com a instrument de millora qualitativa.
- Reconèixer escoles de formació de voluntaris a partir d'escoles existents i entitats amb capacitat docent.
- Reconèixer administrativament cursos de formació de voluntaris per mitjà dels dos nivells que preveu el PFVC.
- Consolidar una estructura de cursos complementaris.
- Rendibilitzar el conjunt de la formació que es fa, canalitzar la informació de cursos, promoure la coordinació d'esforços.
- Crear uns itineraris ideals -encara que no obligatoris- de formació amb la proposta de cursos que un voluntari podria realitzar progressivament en cada àmbit i sector.

ITINERARI

Mitjançant les Trobades Sectorials amb entitats que van tenir lloc el 1994, en cada àmbit o sector d'intervenció voluntària es va valorar la possibilitat d'establir un itinerari formatiu ideal per als voluntaris que hi operen. L'avaluació dels cursos d'iniciació al voluntariat fets fins ara mostra uns resultats positius i situen aquesta proposta de curs en disposició d'anar-se consolidant.

Els cursos que s'emmarquen en aquest itinerari ideal es dissenyen de comú acord amb les entitats i escoles afectades per tal que en sorgeixin unes propostes consensuades i que esdevinguin un punt de referència dins de la intervenció voluntària en aquest camp, l'assentament i generalització dels quals en facilitaria la promoció i el suport, i permetria un major diàleg interassociatiu. D'altra banda, això pot ajudar a assentar més fortament la idea que un voluntari ha de seguir un procés de formació.

CURS D'INICIACIÓ AL VOLUNTARIAT

Curs de dotze hores pensat per a persones majors de setze anys que volen esdevenir voluntaris d'una entitat. El CIV està adreçat a un públic ampli i bàsicament sense experiència però amb interès per introduir-se en el camp de l'acció voluntària. Aquest

curs es concep com a introductor per a persones que volen ser voluntàries i pot ser un bon canal on adreçar aquestes persones com a pas previ a la tria d'una entitat concreta.

CONTINGUTS

- Definició i diversitat del voluntariat. El seu origen i evolució històrica.
- Opcions. Sentit i valors de l'acció voluntària.
- Anàlisi de les mancances de l'entorn. El voluntariat com a resposta.
- El voluntari. Motivacions bàsiques. Perfil.
- La intervenció segons àmbits. Els projectes: l'organització, el treball en equip, les funcions i els nivells d'intervenció.
- Les entitats de voluntariat. L'associacionisme a Catalunya.
- El marc legal del voluntariat. Drets i deures del voluntari.
- Presentació de l'Institut Català del Voluntariat (INCAVOL). Altres recursos al servei del voluntariat.

CURS PER A ANIMADORS CÍVICS

Està pensat com un curs modular que s'estructura en funció dels interessos de cada col·lectiu fins a arribar a un total de 60 hores lectives. Aquesta estructura permet que cada curs pugui donar resposta a necessitats diferents i concretes de cada territori.

El curs va adreçat a aquelles persones que dins d'una col·lectivitat (barri, poble, centre comunitari-cívico-cultural) volen tenir coneixements, eines i recursos per tal de dinamitzar el seu entorn i les persones, entitats i col·lectius que hi estan vinculats.

XARXA DE CURSOS PER ÀMBITS/SECTORS

Una important línia de treball iniciada per l'INCAVOL ha estat la que ens està portant i ens ha de portar a consensuar amb les diferents entitats i escoles afectades una xarxa de cursos que donin resposta a les necessitats formatives dels voluntaris en els diferents àmbits d'intervenció: ambiental, cooperació, cultural, comunitari i social en els diferents sectors (pobresa, disminucions, salut mental, drogoaddiccions, etc.).

En un primer moment s'han anat acordant els cursos que formaran part del nivell de formació bàsica, deixant per a una fase posterior els d'aprofundiment.

Els cursos bàsics per àmbits/sectors d'intervenció,

